

ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ УМІНЬ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ-ПЕРШОКУРСНИКІВ ПРИРОДНИЧИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Новохацька В.Р., Білянська М.М.
(Київ, Україна)

Серед ключових компетентностей, формування яких визначено Державним стандартом базової середньої освіти, передбачено здатність до навчання впродовж життя – спроможність вчитися самостійно, організувати своє навчання та оцінювати його [4]. Тому формування умінь самостійної роботи у здобувачів освіти має здійснюватися під час навчання в школі, поглиблюватися і вдосконалюватися під час навчання в закладі вищої освіти.

Проблема самостійної роботи та її організації не нова, вона знайшла своє відображення у працях науковців, зокрема В. Буряка, Н. Головка, А. Котової та ін. Самостійна робота є однією з форм організації освітнього процесу у закладах вищої освіти. У науковій літературі та педагогічних словниках представлено різні підходи до визначення сутності поняття «самостійна робота». Так, С. Гончаренко тлумачить самостійну навчальну роботу учнів як «різноманітні види індивідуальної і колективної навчальної діяльності школярів, яка здійснюється ними на навчальних заняттях або вдома за завданнями вчителя, під його керівництвом, однак без його безпосередньої участі» [3, с. 297]. Самостійна робота студента розглядається як його творча діяльність під керівництвом викладача [2] та як «вища форма навчальної діяльності» [1, с. 49].

Під час ефективно організованої самостійної роботи здобувачі освіти не лише опановують навчальний матеріал, а ще й формують культуру розумової праці, інформаційну компетентність, зокрема вміння добирати інформацію, працювати з першоджерелами, користуватися довідниками, а також логічно мислити, аналізувати факти або явища, робити висновки. До того ж, самостійна робота сприяє креативному мисленню та пошуку шляхів вирішення проблеми.

Крім того, науковці наголошують на тому, що зацікавленість студентів до вивчення дисципліни обумовлена ще й особистісними якостями та професійною майстерністю викладача, його організаційними вміннями. Це стимулює студентів до самоосвіти, оволодіння методами наукового пізнання, розвиває пізнавальний інтерес та творчий підхід у навчанні [5, с. 251-253].

Отже, можемо стверджувати, що в процесі самостійної роботи учень чи студент не отримує готових знань, а здобуває їх у процесі активної навчально-пізнавальної діяльності. Викладач (учитель) не бере безпосередньої участі в цьому процесі, однак може бути координатором, консультантом (за необхідності).

Задля з'ясування сформованості здатності до самостійної роботи у майбутніх учителів біології, географії і хімії, було проведено анкетування студентів першого курсу освітнього рівня «бакалавр», галузі знань 01 «Освіта», спеціальностей 014.05 Середня освіта (біологія та здоров'я людини), 014.06 Середня освіта (хімія), 014.07 Середня освіта (географія) Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. У дослідженні брали участь 39 студентів. Анкета була анонімною і включала 6 запитань, з них – 3 запитання відкритого характеру і 3 – закритого. Результати проведеного анкетування дають підстави стверджувати, що студентів до самостійної роботи найбільше мотивує усвідомлення найближчих і кінцевих цілей навчання (51,3% опитуваних), а також

професійна спрямованість навчальної діяльності та новизна навчального матеріалу (35,7%), усвідомлення теоретичної і практичної значущості засвоєних знань (7,2%), підтримання пізнавального інтересу (5,8%). Серед труднощів, що виникають у процесі виконання самостійної роботи, домінуючими є: незрозумілість завдань, недостатньо сформовані вміння працювати з інформаційними джерелами, неухважність, відсутність мотивації. Водночас майбутні учителі біології, географії і хімії мають уже сформовані зі школи вміння: аналізувати інформацію і виділяти головне – 72,1%, знаходити якісні джерела інформації – 17,5%, систематизувати інформацію, робити висновки та користуватися пошуковими сервісами в мережі Internet – 10,4%. У середньому на самостійну роботу студенти витрачають 3 години на день, більшість (92,5%) як джерело інформації використовують Інтернет-ресурси і тільки 7,5% – друковані посібники, підручники. Пріоритетними для виконання 64,1% респондентів вважають завдання репродуктивного характеру, а 18,5% пошукового і 17,4% – творчого характеру. Це дає можливість зробити висновок про необхідність створення завдань творчого і дослідницького характеру.

Отже, результати анкетування студентів-першокурсників дали змогу визначити мотиваційні чинники до організації самостійної роботи, труднощі, що виникають у здобувачів освіти під час виконання завдань, найпоширеніші джерела інформації.

Список використаних джерел:

1. Буряк В.К. Самостійна робота як вид навчальної діяльності школяра. *Рідна школа*. 2001. № 9. С. 49–51.
2. Головка Н. Самостійна робота як складова навчального процесу у вищій школі [Електронний ресурс]. *Педагогіка*. 2(2)/2015. С. 19–22. – Режим доступу: file:///C:/Users/Admin/Downloads/vknutshp_2015_2_6.pdf
3. Гончаренко С. Український педагогічний словник. К. : Либідь, 1997. 376 с.
4. Державний стандарт базової середньої освіти (Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898>
5. Котова А. Роль викладача в організації самостійної роботи студентів у вищому навчальному закладі [Електронний ресурс]. *Вісник Львівського університету. Серія «Педагогіка»*. 2009. Вип. 25. Ч.3. С. 250–256. – Режим доступу: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/pedagogics/article/view/5355/5371>

ІНТЕГРАЦІЯ ЗНАТЬ ПРО ПРИРОДУ ЯК УМОВА ЯКІСНОЇ ОСВІТИ УЧНІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ

Олійник І.М.
(Київ, Україна)

У загальнодержавному плані якість освіти – це її відповідність сучасним життєвим потребам розвитку країни. На сучасному етапі реформування освіти в країні особливого значення набуває проблема формування цілісності змісту і педагогічного процесу його реалізації. Закономірність переходу до нового типу освіти визначається необхідністю формування в учнів адекватної сучасному рівню знань картини світу, цілісного світорозуміння і наукового світогляду,